

Als ik háár was...

Interventiebeschrijving

Colofon

Ontwikkelaar / licentiehouder van de interventie

Organisatie Stichting Kezban
Contactpersoon Çilay Özdemir
Adres Postbus 198
Postcode 5000 AD
Plaats Tilburg
E-mail info@stichtingkezban.nl
Telefoon 06 12 50 79 96
Website www.stichtingkezban.nl

Referentie in verband met publicatie

Çilay Özdemir

Als ik háár was...

Databank Effectieve interventies huiselijk geweld en seksueel geweld, Databank Effectieve sociale interventies

Utrecht

April 2015

Voor meer informatie en contact verwijzen wij naar www.movisie.nl/effectievesocialeinterventies en www.huiselijkgeweld.nl/interventies/effektieve-interventies

Het werkblad dat gebruikt is voor het maken van deze interventiebeschrijving is een gezamenlijk werkblad van de volgende organisaties

Inhoud

Colofon	2
Samenvatting.....	4
Uitgebreide beschrijving	4
1. Probleemomschrijving	5
2. Beschrijving interventie.....	7
3. Onderbouwing	13
4. Uitvoering.....	17
5. Onderzoek naar praktijkervaringen	19
6. Onderzoek naar de effectiviteit.....	21
7. Aangehaalde literatuur	22

Samenvatting – *Als ik háár was...*

Doelgroep

Allochtonen, vanaf 25 jaar, eerste, tweede of derde generatie uit de herkomstlanden Turkije, Marokko, Afghanistan, Irak, Iran, Koerden uit Turkije, Syrië.

Doel

Het taboe op het bespreken van huiselijk geweld onder allochtonen is na toepassing van de interventie minder groot geworden. De bewustwording over wat huiselijk geweld is en wat je kunt doen als je ermee te maken hebt, is vergroot.

Aanpak

Als ik háár was... bestaat uit een handleiding en twee films over huiselijk geweld: één in het Turks en één in het Marokkaans. Beide zijn met Nederlandse ondertiteling beschikbaar. Dit materiaal wordt gebruikt bij het organiseren van een groepsbijeenkomst met maximaal twaalf deelnemers om over huiselijk geweld te praten. Een speciaal hiervoor getrainde voorlichter laat één van de docudrama's zien en voert een gesprek volgens de Socratische methode. Bij de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie maakt de voorlichter gebruik van het model 'Voor de verandering', ook wel het ASE-model genoemd.

Uitvoerende organisaties

De interventie *Als ik háár was...* kan worden gegeven in buurthuizen, vrouwencentra, sociaal wijkteams, scholen (ROC, mbo), zelforganisaties, politie, hulpverlenende instanties. Een organisatie of instelling kan het initiatief voor een bijeenkomst nemen door contact op te nemen met Stichting Kezban. Deze zoekt dan een getrainde voorlichter en zorgt dat de samenwerking op gang komt. Stichting Kezban kan ook het initiatief nemen om in een organisatie of instelling huiselijk geweld volgens de interventie *Als ik háár was...* bespreekbaar te maken.

Onderzoek

Uit projectverslagen blijkt dat *Als ik háár was...* goed wordt ontvangen door zelforganisaties, hulpverlenende instellingen en deelnemers. De interventie voorziet in een leemte, namelijk het bereiken van allochtonen in relatie tot het bespreekbaar maken van huiselijk geweld (Stichting Kezban, 2004; Stichting Kezban, 2006 in: Özdemir, 2015). Daarnaast blijkt uit evaluaties dat het lukt om huiselijk geweld bespreekbaar te maken (Özdemir 2015; Stichting Kezban, 2015 in: Özdemir, 2015).

Werkzame elementen

- De inzet van een getrainde voorlichter.
- De inzet van films (docudrama's), die gebaseerd zijn op interviews met / uitgebreide research naar de doelgroep en afgestemd zijn op het taalgebruik van de doelgroep (slachtoffers en daders).
- De veilige en vertrouwde groep.
- Het doorbreken van het taboe op een laagdrempelige manier, zowel verbaal als non-verbaal.
- Het geven van hoop aan vrouwen in angstsituaties door te laten zien dat zij niet de enigen zijn en het bieden van handreikingen om erover te praten.
- Het stellen van de norm dat geweld tegen vrouwen ontoelaatbaar is.
- Het ter discussie stellen van de man-vrouw verhoudingen in (islamitische) Turkse en Marokkaanse gemeenschappen met behulp van de Socratische methode.
- Het geven van informatie over het bestaande vangnet van hulpverlening in Nederland.
- De film is ook voor mannen herkenbaar, onder andere door de koffiehuis-scène.

Uitgebreide beschrijving

---

1. Probleemomschrijving

Probleem

In Nederland wordt de term huiselijk geweld gebruikt voor alle vormen van geweld in de huiselijke kring. De landelijk geldende definitie van huiselijk geweld is: 'geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring rond het slachtoffer is gepleegd'. Deze kring kan bestaan uit partners en ex-partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. Het omvat naast partnergeweld en geweld door de ex-partner ook ouder-kind geweld (kindermishandeling) of geweld van kinderen tegen de ouder. Geweld door verwanten en huisvrienden valt eveneens onder huiselijk geweld.

Er zijn weinig cijfers bekend over hoe vaak (ex)partnergeweld onder Turken, Marokkanen, Irakezen, Iraniërs, Afghanen en Koerden die in Nederland wonen, voorkomt. Daarom maken we gebruik van kwalitatieve gegevens en onderzoeken, zoals hieronder.

‘Op basis van de ervaringen waarover allochtone vrouwen zelf verhalen, kunnen we vaststellen dat geweld zeker niet in alle, maar wel in veel van hun gezinnen voorkomt. Van de vrouwenopvang, politie, steunpunten huiselijk geweld en huisartsen weten we dat er in allochtone kring zeer schrijnende en extreme situaties van geweld voorkomen; situaties die voor de vrouwen en de kinderen uiterst beschadigend zijn, fysiek, psychisch en emotioneel. Ieder voorbeeld van dit soort schrijnend geweld is er één te veel. Grof gesteld kun je zeggen dat de beleving en definitie van geweld in huis verschilt, dat geweld vaak voorkomt, dat de aangiftebereidheid bij allochtone vrouwen geringer is dan bij autochtonen en dat allochtone vrouwen het vóórkomen van geweld langer binnenshuis houden. Als ze er eenmaal mee naar buiten komen, is het geweld al extremer en langduriger dan bij aanvang en zijn ze al geïsoleerder geraakt dan autochtone vrouwen.’ (Van Wezel, 2005).

Spreiding

Er zijn geen recente cijfers over de omvang van partnergeweld gespecificeerd naar etniciteit (Pels, Lünemann & Stekete, 2011). Wel zijn er cijfers bekend over huiselijk geweld in brede zin. In de jaren tachtig wees een grootschalige *survey* onder vrouwen in heteroseksuele relaties uit dat ruim één op de vijf vrouwen (20,9%) ooit eenzijdig geweld ondervond (Pels e.a., 2011). Deze Nederlandse cijfers komen overeen met cijfers uit het buitenland. Tussen de 20 en 25% van de vrouwen rapporteert dat zij ooit slachtoffer is geweest van geweld door de partner.

Verder hebben we alleen de beschikking over prevalentiecijfers uit Turkije. Die blijken veel hoger te liggen: 42% van de vrouwen zegt slachtoffer te zijn van fysiek en seksueel geweld in de (huwelijkse) relatie (Pels e.a., 2011).

Bij het enige grootschalige onderzoek onder allochtonen (Van Dijk & Oppenhuis, 2002) kwam men op 25% uit. Volgens de onderzoekers is er echter sprake van onderrapportage door de gevoeligheid en de geringe bespreekbaarheid van het onderwerp. Andere indicaties en onderzoeken wijzen namelijk in een andere richting: dat huiselijk geweld bij allochtonen vaak voorkomt, vaker dan onder autochtonen.

Dat huiselijk geweld wel degelijk vaak voorkomt bij allochtonen, laten de cijfers zien van het aantal vrouwen van allochtone afkomst in de opvang: 59% in 2001 (Wolf, Greshof & Jager, 2003).

Er zijn allerlei onderzoeken die iets zeggen over verschillen of overeenkomsten in geweld tussen autochtone en allochtone gezinnen. De cijfers uit de verschillende onderzoeken zijn niet eensluidend. Landelijke

onderzoeken tonen aan dat onder allochtonen minder geweld voorkomt dan onder autochtonen (Van Dijk & Oppenhuis, 2002). Hierbij maken de onderzoekers de kanttekening dat er verschil van beleving en definitie van geweld bestaat tussen Nederlanders en buitenlanders. Nederlanders definiëren gebeurtenissen in huis eerder als geweld; allochtonen (h)erkennen psychisch geweld en seksueel misbruik minder als zodanig. Uit een onderzoek in Rotterdam, gebaseerd op politiegegevens, komt naar voren dat vooral van allochtonen meldingen binnenkomen of dat zij eerder worden aangeklaagd voor fysiek geweld; bij autochtonen gaat het vaker over seksueel misbruik (Beke & Bottenberg, 2003). Daarnaast toont een onderzoek onder Tilburgse vrouwen dat relatief veel allochtonen slachtoffer zijn van huiselijk geweld. De vraag in hoeverre men de afgelopen twee jaar huiselijk geweld aan den lijve had ondervonden, werd door 7% van de niet-westerse allochtone vrouwen bevestigend beantwoord tegenover 4% van de autochtone vrouwen (Gemeente Tilburg, 2004).

Uit onderzoek blijkt dat als geweld eenmaal in een allochtoon gezin is binnengedrongen, het veelal ernstiger en langduriger is dan geweld in Nederlandse gezinnen. Dit komt onder meer doordat in allochtone gezinnen het geweld minder gemakkelijk wordt besproken, vrouwen vaak minder weerbaar zijn en niet alle vormen van geweld als zodanig worden herkend (Van Wezel, 2005, p.7).

Gevolgen

We noemen de volgende mogelijke gevolgen van huiselijk geweld.

- Het kan integratie in de weg staan omdat geweld individuen ervan weerhoudt zonder beperkingen aan de Nederlandse samenleving deel te nemen (Odé, Stouten & De Vaan, 2010).
- Het staat emancipatie van de vrouwen in de weg: als je met geweld te maken hebt, dan raak je fysiek of psychisch beschadigd en kun je niet al je kracht gebruiken om te emanciperen.
- Geweld is op zichzelf belemmerend omdat het iemand angstig of afwezig maakt (Odé, Stouten & de Vaan, 2010).
- Door geïsoleerd leven ontstaat taalachterstand, wat leidt tot problemen bij integratie en emancipatie.
- Problemen bij het opvoeden van kinderen en ondersteuning van hun onderwijs.
- Onveilige omgeving voor kinderen die het geweld direct of indirect meemaken.
- Risico op overdracht van geweld: geweld kan van generatie op generatie worden doorgegeven.
- Bij sommige migrantengroepen kan het niet aanpakken van huiselijk geweld in een vroeg stadium resulteren in eerdergerelateerd geweld: de vrouw heeft er genoeg van, zij verlaat het huis, haar man vindt dat zijn eer beschadigd is en wreekt zich gewelddadig.
- Zelfdoding: één op de vijf vrouwen die met huiselijk geweld te maken hebben, blijkt een poging tot suïcide te hebben gedaan.

---

2. Beschrijving interventie

2.1 Doelgroep

Uiteindelijke doelgroep

Allochtonen, vanaf 25 jaar, uit de herkomstlanden Turkije, Marokko, Afghanistan, Irak, Iran, Koerden uit Turkije, Syrië.

Uit eigen onderzoek van Stichting Kezban in 2006 en 2013 is gebleken dat de films van *Als ik háár was...* niet aansluiten bij de belevingswereld van jongeren. Vandaar dat voor de doelgroep vanaf 25 jaar is gekozen (Stichting Kezban, 2014).

Intermediaire doelgroep

Er is geen intermediaire doelgroep.

De films blijken voor politie en hulpverleners ook interessant te zijn en gebruikt te kunnen worden om mensen die als vrijwilliger of professional werken in de hulpverlening, inzicht te bieden in huiselijk geweld onder allochtonen. De Amsterdamse politie bijvoorbeeld gebruikt de films vaak, ook voor bijeenkomsten met daders.

Selectie van doelgroepen

De films van *Als ik háár was...* worden in groepsverband besproken. Organisaties zoals buurthuizen, vrouwencentra en zelforganisaties van allochtonen werven vrouwen en/of mannen voor deze bijeenkomst. In samenwerking met de speciaal hiervoor getrainde voorlichter wordt afgestemd en besproken wat de beste wervingstactiek- en aanpak is.

De bijeenkomst wordt georganiseerd door mensen die weten hoe de groep het beste kan worden samengesteld: vrouwen en mannen bij elkaar of apart? Jongvolwassenen en ouderen bij elkaar of apart? Bijeenkomst in de Nederlandse taal of niet? Aansluiten bij een bestaande activiteit (koffieochtend) of toch liever niet? Bovendien wordt er samengewerkt met een professional of een vrijwilliger die bij de (zelf)organisatie of instelling werkt.

Contra-indicatie:

De film is niet geschikt voor kinderen en dus ook niet geschikt om te vertonen in een ruimte waar volwassenen en kinderen samen zijn.

2.2 Doel

Hoofddoel

Het taboe op het bespreken van huiselijk geweld onder allochtonen is na toepassing van de interventie minder groot geworden. De bewustwording over wat huiselijk geweld is en wat je kunt doen als je ermee te maken hebt, is vergroot.

Subdoelen

1. De doelgroep erkent dat huiselijk geweld binnen hun gemeenschap bestaat en praat er meer over.
2. De doelgroep herkent verschillende vormen van huiselijk geweld: fysiek, seksueel, psychisch.
3. De doelgroep keurt geweld af en spreekt uit dat dit niet kan, ook niet in een patriarchaal huishouden.

4. De doelgroep ervaart een lagere drempel om hulp te zoeken en te vragen.
5. Vrouwen die in een angstsituatie leven en met huiselijk geweld te maken hebben, krijgen hoop op een oplossing. Zij merken dat zij niet de enige zijn en dat het mogelijk is om een stap naar verbetering te zetten.

2.3 Aanpak

Opzet van de interventie

Stapsgewijze aanpak

In de handleiding wordt de volgende stapsgewijze aanpak van een voorlichtingsbijeenkomst voorgesteld.

Stap 1: de werving van de groep

In samenwerking met de functionaris van bijvoorbeeld de (zelf)organisatie bepaalt de getrainde voorlichter wat de beste samenstelling, tijd en locatie zijn.

Stap 2: voorbereiding van de bijeenkomst

- Bekijk de film en lees de handleiding goed door.
- Vorm je een beeld van de deelnemers (zie 'inhoud van de interventie').
- Regel faciliteiten: ruimte voor groepsbijeenkomst, televisie, stoelen, koffie en thee, flap-over, markers en stiften. Test de film van tevoren uit.

Stap 3: Opzet van de bijeenkomst:

- Welkom: 5 minuten
- Korte kennismaking: 10 minuten
- Film: maximaal 5 minuten inleiding, 40 minuten film
- Pauze: 10 tot 15 minuten
- Bespreking van de film: maximaal 1,5 uur:
  - eerste reacties: 20 minuten
  - gesprek over de inhoud: 60 minuten
  - afronding: maximaal 10 minuten
  - evaluatie met de voorlichter/coördinator.

Locatie en uitvoerders

De film en de discussie kunnen plaatsvinden tijdens een activiteit voor allochtone vrouwen en mannen. Dat kan op verschillende locaties: bijvoorbeeld bij een zelforganisatie, bij een buurtcentrum of op een school. Bijvoorbeeld tijdens taal- en opvoedingsondersteuning, scholing en werktrajecten, sociaal-culturele activiteiten in buurtcentra en zelforganisaties of tijdens inburgeringscursussen en Nederlandse taallessen. Daarnaast kunnen de films aanleiding zijn om een aparte voorlichtingsbijeenkomst over huiselijk geweld te organiseren.

De voorlichtingen worden gegeven door getrainde voorlichters. Zij kunnen op verzoek worden ingezet. Het kan ook zijn dat de groepsbegeleider of coördinator zelf, zonder een voorlichter in te schakelen, met behulp van deze handleiding een bijeenkomst organiseert en begeleidt. Hoewel dat mogelijk is, heeft Stichting Kezban liever dat er een voor dit doel getrainde voorlichter wordt ingezet. Een speciaal opgeleide voorlichter uit de eigen regio is bij Stichting Kezban op te vragen.

Inhoud van de interventie

Inhoud van de film Als ik háár was...'

De voorlichtingsfilm *Als ik háár was...* gaat over huiselijk geweld binnen relaties in allochtone kring. De twee beschikbare films zijn gedeeltelijk in respectievelijk Marokko en Turkije opgenomen. In beide versies van de film volgen we een jonge vrouw die vol verwachting afreist naar haar nieuwe echtgenoot in Nederland. Al na korte tijd wordt duidelijk dat het huwelijk en de relatie met haar schoonfamilie niet harmonieus verlopen. Hierdoor bevindt zij zich in een zeer geïsoleerde positie. Naast dit verhaal vertellen Marokkaanse en Turkse vrouwen in de film hoe zij slachtoffer zijn geworden van huiselijk geweld. Deze korte fragmenten laten zien hoe groot de invloed van migratiestatus, cultuur en familie is als het gaat om huiselijk geweld. Daarnaast geven een huisarts en een politieagent kort informatie over hun rol bij de aanpak van huiselijk geweld. De film duurt 40 minuten en is in vier talen uitgebracht. Er is een Turkse en Nederlands ingesproken versie die in Nederland en Turkije is opgenomen. Er is een Marokkaanse en Berberse versie die in Nederland en Marokko is opgenomen. De niet-Nederlandse versies zijn ook met Nederlandse ondertiteling verkrijgbaar. Alle versies zijn verkrijgbaar op dvd. De film moet in zijn geheel worden vertoond, liefst zonder onderbreking. Op die manier wordt het maximale effect bereikt bij de deelnemers, omdat ze helemaal in het verhaal 'gezogen' worden.

Vorbereidingen

De voorlichting wordt voorbereid door de trainer samen met de betrokken (zelf)organisatie, zodat de voorlichting op maat kan worden aangeboden.

Per sub-doelgroep gaat de voorlichter samen met de (zelf)organisatie na:

- wat het huidige en gewenste gedrag van de doelgroep is
- wat hun attitude ten opzichte van het onderwerp is
- welke sociale invloed wordt ervaren
- hoe sterk de eigen effectiviteit (vertrouwen in de eigen bekwaamheid/mogelijkheden om een verandering tot stand te brengen) is van de leden van de doelgroep.

Verder wordt in kaart gebracht welke externe factoren een rol spelen, welke belemmeringen de doelgroep ondervindt en over welke competenties de doelgroep moet beschikken.

Met behulp van deze informatie kan de voorlichter bepalen in welke fase het thema en de doelgroep zich bevinden om te bepalen wat de precieze doelstelling van een voorlichtingsbijeenkomst moet worden en welke middelen hiervoor het beste kunnen worden ingezet. Voorbeeld: in bepaalde regio's en met bepaalde groepen zijn al eerder bijeenkomsten geweest over (huiselijk) geweld. De voorlichter moet in samenwerking met de (zelf)organisatie op dat moment bepalen of *Als ik háár was...* de meest geschikte methode is.

Zoals eerder aangegeven, worden de voorlichters met zorg uitgekozen. Daarbij wordt gelet op hun competenties om de interventie volgens de *Als ik háár was...* aanpak uit te voeren en met (zelf)organisaties en sleutelfiguren een sessie zodanig voor te bereiden dat optimaal wordt aangesloten bij de doelgroep qua informatie, houding, kennis en wijze van communiceren.

Opzet van de voorlichtingsbijeenkomst

1. Welkom: De coördinator van de instelling opent de bijeenkomst en heet de aanwezigen welkom. Ze introduceert de voorlichter bij de groep en vertelt wat haar rol is. Daarna geeft ze het woord aan de voorlichter. De voorlichter stelt zichzelf voor en legt de inhoud en de procedure van de bijeenkomst uit. Zij vertelt eerst over de achtergrond van de stichting Kezban en over het ontstaan van de film. Belangrijk is dat de voorlichter aandacht besteedt aan de veiligheid en het vertrouwen in de groep (zie hieronder, bij 'Vertrouwen').
2. Korte kennismaking: In een rondje vertellen de deelnemers hoe ze heten en wat ze doen in het dagelijks leven. Dit is belangrijk om de deelnemers te laten wennen aan praten in een groep. Je wilt immers iedereen bij het gesprek betrekken.
3. De voorlichter zoekt vervolgens een plek in de zaal waar de reacties van de deelnemers goed te zien zijn.
4. Bespreking van de film:
  - De voorlichter benadrukt dat iedereen met respect naar elkaar moet luisteren, dat iedereen met respect op elkaar moet reageren en dat iedere mening telt.

- Om te beginnen vraagt de voorlichter naar de eerste reacties. *Wat voelen jullie nu? Hoe gaat het met jullie? Welke scènes grepen jullie het meest aan?*
  - Dan volgt een gesprek over de inhoud, op basis van de gekozen thema's.
Er zijn veertien thema's die besproken kunnen worden en die allemaal in de film terugkomen. Als de voorlichter bijvoorbeeld het thema isolement en eenzaamheid wil bespreken, kan ze dat doen door te verwijzen naar de scènes in de film die daarover gaan ('Ik kon nergens heen, ik had niemand om hulp aan te vragen. Lange tijd hoopte ik dat het ophield en verdroeg ik het voor mijn kinderen'). Door het stellen van vragen kan ze het gesprek op gang brengen: *Herken je het proces van steeds geïsoleerder raken, zoals bij Karima en Songul? Hoe ging dat bij jou? Hoe kan je isolement voorkomen?*
De voorlichter moet ervoor zorgen dat de reacties tussen de deelnemers niet te persoonlijk worden. En ze moet haar best doen om iedereen erbij te betrekken.
5. Tot slot volgt de afronding: Een goede afronding is essentieel. Elke voorlichter moet hier zorgvuldig mee omgaan en volledige aandacht eraan geven:
    - Belangrijkste punten samenvatten. Zoals: waar kun je terecht als je hulp nodig hebt? Is dat duidelijk geworden?
    - Wat is er verder nog opgevallen?
    - Is er nog behoefte aan vervolg of informatie? Verwijs hierbij naar de huisarts en eventuele andere instanties.
    - SPREEK UIT naar de groep:
      - i) Praat erover met elkaar!
      - ii) Je hoeft je niet te schamen!
      - iii) Je kunt hulp vragen!
  6. Evaluatie van de bijeenkomst door de voorlichter en de coördinator van de activiteit; ook een mogelijk vervolgtraject wordt besproken.

Thema's in de film

De film is onderverdeeld in twaalf hoofdstukken waarin veertien thema's zijn ondergebracht.

1. Gevolgen van migratie
2. Raadgeving van de familie
3. De aankomst
4. Rol van de schoonfamilie
5. Isolement en eenzaamheid
6. Cultuur en opvoeding
7. Sociale controle
8. Scene met mannen in het koffiehuis: ((on)gelijkheid tussen man en vrouw)
9. Contact met de omgeving
10. Angst en schaamte
11. Hulp zoeken
12. Verschillende vormen van geweld
13. Rechter op de ambassade van Marokko (wat zegt het Marokkaanse familierecht over partnergeweld?)
14. De politie (wat kan de politie betekenen bij huiselijk geweld?).

Bespreking van de film

In een groepsvoorlichting krijgen de deelnemers eerst achtergrondinformatie over Stichting Kezban en de films. Dit is essentieel om het een kader te geven. Bij de films moet uitgelegd worden dat het docudrama's zijn met situaties die kunnen spelen in een gezin; het hoeft niet allemaal in een gezin voor te komen maar het kan. De films zijn gemaakt om het thema bespreekbaar te maken. Daarbij moet de voorlichter uitleggen dat in de film ook informatie is opgenomen over wat je kunt doen als je met huiselijk geweld te maken hebt: de huisarts legt uit wat hij kan doen; wat de rol van de politie is bij aanpak van huiselijk geweld. De voorlichter moet uitleggen dat iedereen de hele film moet bekijken en aan de discussie moet deelnemen. Dat

iedereen vragen mag stellen, zijn/haar mening mag uiten en mag reageren op de ander zonder persoonlijk te worden.

Als de voorlichter de bijeenkomst wil afsluiten, kan ze checken of de deelnemers begrepen hebben wat de rol van de huisarts is en die van de politie. En of er nog andere vragen zijn over hulp. Ze kan ook vragen of er interesse is in het schriftelijk informatiemateriaal dat ze bij zich heeft, over Veilig Thuis bijvoorbeeld.

Daarnaast kan ze met de coördinator afspreken dat deelnemers die zich niet meteen durfden te uiten, later naar de coördinator kunnen stappen voor vragen en of hulp.

Vervolgaanbod

Eén enkele bijeenkomst over huiselijk geweld is meestal onvoldoende; er is vaak behoefte aan een vervolg. De voorlichter is getraind om met de deelnemers en de coördinator te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor een vervolgbijeenkomst. Dit kan een informatieve bijeenkomst zijn waarin hulpverleners worden uitgenodigd van bijvoorbeeld Veilig Thuis om meer informatie te geven; het kan ook een discussiebijeenkomst zijn om over huiselijk geweld in de eigen gemeenschap te praten.

Vertrouwen en omgaan met emoties

Het hoofddoel van *Als ik háár was...* is bespreekbaar maken van huiselijk geweld onder de deelnemers. Soms zijn de vrouwen (en mannen) in een groep zo met elkaar vertrouwd, dat ze er geen moeite mee hebben om er open over te zijn; soms is een groep nieuw en kent men elkaar (nog) niet. Dan is het aan de voorlichter om een sfeer van vertrouwen te creëren. Dit kan zij op verschillende manieren doen: door de vrouwen in de eigen taal te begroeten; door professionaliteit (op tijd komen, materiaal klaar leggen, iedereen begroeten) en door iedereen serieus te nemen. Ze moet duidelijk maken wat de bedoeling van de bijeenkomst is en wat er van de deelnemers wordt verwacht. Belangrijk is ook om vanaf het begin afspraken te maken over vertrouwelijkheid en respect naar elkaar. Het liefst bij het begin van de bijeenkomst en bij de bespreking van de film nog eens benadrukken wat de omgangsregels zijn.

Maar vertrouwen wek je niet door één actie of gedraging, het is een complete set van gedragingen waardoor je het vertrouwen wint. Dat leert de voorlichter in de opleiding, waarbij niet alleen de theorie behandeld wordt maar de leerling-voorlichter ook praktijkervaring opdoet. Zo geeft hij tijdens de opleiding een voorlichting die door de trainer en andere leerling-voorlichters wordt beoordeeld. Voorlichting geven is een vak, vooral als het gaat om kwetsbare groepen en emotionele onderwerpen als huiselijk geweld. Daarom benadrukt Stichting Kezban het belang van het inzetten van getrainde voorlichters bij *Als ik háár was...*

Het is het niet alleen een kwestie van vertrouwen wekken zodat aanwezigen hun verhaal doen. Je moet ook weten hoe je met emoties omgaat. Wat doe je als een of meerdere vrouwen (en mannen) met geweld te maken hebben? Hoe reageer je daarop? Hoe pak je het op, tijdens en na de voorlichting? Tijdens de opleiding of cursus is er veel aandacht voor deze competenties.

Daarnaast blijkt uit praktijkervaringen dat deelnemers niet vaak expliciet geworven worden met de mededeling dat het over huiselijk geweld gaat. Dat is soms een strategische keuze om zoveel mogelijk vrouwen (en mannen) te werven. Soms heb je dus als voorlichter te maken met een groep mensen die niet mentaal zijn voorbereid op een bijeenkomst met een 'emotionele' film over huiselijk geweld. Hoe ga je hiermee om? Hoe bereid je de deelnemers erop voor? Dat kan alleen een getrainde voorlichter goed aanpakken.

2.4 Ontwikkelgeschiedenis

Betrokkenheid doelgroep

Voorafgaand aan de ontwikkeling van *Als ik háár was...* zijn er gedurende drie maanden intensief interviews (in de eigen taal) afgenomen met slachtoffers, daders, hulpverleners en andere mogelijk betrokken officiële instanties waaronder de politiek en de politie (Stichting Kezban, 2004). Regisseuse Saadet Metin bezocht

verschillende Blijf-van-mijn-lijfhuizen in het land. De verhalen die ze daar hoorde, vormden de basis voor de scènes in de films. Door deze interviews werden er vrouwen gevonden die bereid waren hun eigen verhaal onherkenbaar in de film te vertellen, waardoor het docudrama zijn echte vorm kreeg.

Ter voorbereiding op het schrijven van de handleiding en voor het testen van de film zijn eind 2003 negen pilotbijeenkomsten uitgevoerd in diverse plaatsen in het land voor een Turkse en Marokkaanse vrouwengroep, een gemengde groep mannen en vrouwen en bij inburgeringscursussen.

Buitenlandse interventie

Als ik háár was... is niet gebaseerd op een buitenlandse interventie.

2.5 Vergelijkbare interventies

In Nederland uitgevoerd

Er is geen vergelijkbare interventie in Nederland, veel organisaties gebruiken juist de films van Stichting Kezban om voorlichting over huiselijk geweld te geven (Stichting Kezban, 2006).

Gül – een voorlichtingsfilm gericht op jongeren

Als ik háár was... richt zich niet op jongeren. Het SCP heeft in 2014 cijfers gepresenteerd waaruit blijkt dat 'oude' migrantengroepen zoals Turken en Marokkanen niet meer massaal trouwen met een partner uit het land van herkomst (Sterckx, Dagevos, Huijnk & Van Lisdonk, 2014). Ze trouwen meer en meer met een partner uit Nederland. Dat heeft tot gevolg dat de herkenning in relatie tot vooral de Turkse film, waarin de bruid uit Turkije komt en ook nog eens bij de schoonmoeder gaat inwonen, klein is bij de jongere generatie. Daarom heeft Stichting Kezban een film laten maken over de gevolgen van sociale controle en roddel: (eengerelateerd) geweld. De film heet Gül en is gericht op jongeren. Gül wordt bij dialoog en gesprekken met allochtone jongeren veel gebruikt.

Overeenkomsten en verschillen

De belangrijkste overeenkomst met Gül is dat deze film gericht is op dezelfde migrantengroep (maar dan alleen de Turkse) met dezelfde sociale regels, normen en waarden.

Verschillen zijn:

1. Gül is gericht op jongeren en is in de Turkse taal beschikbaar, met Nederlandse ondertiteling
  2. Gül duurt ongeveer vijf minuten: *Als ik haar was* duurt ongeveer 40 minuten
  3. Bij Gül is er geen handleiding, de activiteit wordt ingevuld als een workshop. Hiervan is wel een beschrijving beschikbaar.
-

Toegevoegde waarde

1. Het thema is herkenbaar voor mensen uit de doelgroep.
2. Het maakt het praten over huiselijk geweld makkelijker; omdat het over 'háár' gaat (je hoeft daardoor niet over jezelf te praten).
3. Het is in de eigen taal voor de grootste groepen migranten in Nederland beschikbaar; je bereikt hiermee ook vrouwen en mannen die niet Nederlands spreken en begrijpen.
4. De getrainde voorlichter(s) zijn in staat om het vertrouwen van de groep te winnen en taboes bespreekbaar te maken.
5. Vrouwen en mannen die met huiselijk geweld te maken hebben, ervaren door een groepsbijeenkomst dat ze er niet alleen voor staan; het kan een eerste stap zijn naar het openbreken van het isolement.
6. Zonder spreken over dit taboeonderwerp heeft de rest van de ketenaanpak voor deze doelgroepen weinig succes: bespreekbaar maken is een voorwaarde voor het effectief aanpakken van huiselijk geweld, ter preventie van geweld maar ook om geweldsescalatie te voorkomen.

3. Onderbouwing

Oorzaken

Er zijn diverse onderzoeken gedaan en zij komen allemaal op dezelfde beïnvloedende factoren uit. Deze zijn als volgt samengevat in het boek 'Opvoeden na partnergeweld' (Pels e.a., 2011).

1. Taboe op geweld in het gezin

Er ligt een taboe op geweld in het gezin waardoor hierover in en buiten het gezin gezwegen wordt. Ook is er een taboe op scheiding en alleenstaand moederschap. Dit verhindert moeders en kinderen vaak om anderen in hun persoonlijke netwerk in vertrouwen te nemen en vergroot hun isolement.

2. Gebrek aan informatie over hulp

Gebrek aan informatie is één van de redenen waarom vrouwen later hulp zoeken dan ze achteraf gewenst vinden. Het belang van voorlichting over rechten en waar je hulp kunt vinden bij geweld in je relatie of problemen thuis, is groot. Vrouwen en jongeren leven sterk in een isolement, zeker gedurende de geweldsperiodes.

3. Kennisgebrek en/of wantrouwen jegens de hulpverlening

Vrouwen geven vaak achteraf aan dat zij eerder hulp hadden willen vragen. Deels waren ze er zelf nog niet klaar voor om hulp te aanvaarden. Maar ook kennisgebrek en wantrouwen jegens of negatieve ervaringen met hulpverlening hielden hen tegen.

4. Alleen fysiek geweld wordt gezien als huiselijk geweld

Allochtone vrouwen (en mannen) denken bij huiselijk geweld vaak alleen aan fysiek geweld, de andere vormen van geweld (seksueel en psychisch), die ook vaak voorkomen worden, niet als zodanig herkend. Daardoor blijft het onbesproken, onbehandeld en risicovol.

5. Cultuur van 'bij je man moeten blijven'

Bij de Turken en Marokkanen valt op dat het merendeel thuis (als jong meisje) niet geslagen werd. In de context van migratie lijkt het erop dat de Antilliaanse en Hindoestaanse vrouwen zich in Nederland aan het ontworstelen zijn van een gewelddadige cultuur. Waren zij ginds gebleven, dan was geweld ook aanwezig geweest in hun leven. Bij de Marokkanen en Turken lijkt het eerder andersom: de migratie naar Nederland en daardoor ver van de familie zijn, terwijl de cultuur van 'bij je man moeten blijven' blijft bestaan, zorgt ervoor dat vrouwen geen enkele bescherming ervaren.

6. Gearrangeerd huwelijk gekoppeld aan migratie

Door gearrangeerde huwelijken, gekoppeld aan migratie, kunnen vrouwen op jonge leeftijd bij een schoonfamilie in huis komen die hen niet met respect en warmte ontvangt, integendeel, hen uitbuit en isoleert. Vrouwen kunnen zich daar moeilijk aan ontworstelen omdat ze onvoldoende opgeleid zijn en niet geëmancipeerd genoeg om te bedenken dat zij zich in Nederland zelfstandig kunnen redden. Migratie lijkt een belangrijke stressfactor: voor vrouwen, maar ook voor hun partner. Die kan daardoor andere problemen krijgen, zoals gokverslaving en alcoholproblemen. Waren deze vrouwen in hun thuisland gebleven, dan hadden ze wellicht minder in geweldssituaties gezeten.

Een specifieke groep vormen de huwelijksmigranten die huwen met een voor hen relatief onbekende partner; een deel van hen komt er pas in Nederland achter wie de partner is. Dan blijkt bijvoorbeeld dat de partner zwakbegaafd is, alcoholverslaafd of een zeer agressieve persoon die regelmatig in de problemen raakt. Eenmaal getrouwd is het niet gemakkelijk om weer te scheiden: families kunnen dit jarenlang volhouden.

Vooraf Hindoestaanse, Turkse en Marokkaanse moeders ervaren druk vanuit de familie om bij hun man te blijven en het huwelijk te laten slagen. Dit heeft tot gevolg dat de vrouwen de geweldssituatie langer accepteren, omdat ze geen uitweg zien. Schoonfamilies kunnen ondersteunend zijn maar ook de geweldssituaties versterken.

Aan te pakken factoren

Als ik háár was... pakt alle bovengenoemde factoren aan.

Het taboe op huiselijk geweld (factor 1) raakt alle subdoelen. Er wordt niet over gepraat, daardoor wordt geweld ook minder (snel) herkend. Het wordt niet openlijk afgekeurd en doordat er een taboe op rust, is er een drempel om hulp te zoeken.

Gebrek aan informatie over hulp (factor 2) en kennisgebrek en wantrouwen ten opzichte van de hulpverlening (factor 5) raken het subdoel over het zoeken naar hulp (subdoel 4). Vanwege kennisgebrek en wantrouwen ervaren de vrouwen een (hoge) drempel om hulp te zoeken. *Als ik háár was...* wil deze drempel verlagen.

Alleen fysiek geweld wordt als huiselijk geweld gezien door allochtonen (factor 4). Bij subdoel 2 – de doelgroep heeft meer kennis over huiselijk geweld, zoals seksueel en psychisch – wordt dat aangepakt; *Als ik háár was...* wil de kennis van de doelgroep hierover vergroten.

De ‘cultuur van bij je man moeten blijven’ (factor 5) en ‘gearrangeerde huwelijken gekoppeld aan migratie’ (factor 6) zorgen ervoor dat vrouwen geen uitweg zien. De druk om bij hun man te blijven is groot. Hierover wordt niet gepraat. De stress die migratie met zich meebrengt en de mogelijke gevolgen hiervan – zoals huiselijk geweld – worden ook niet openlijk besproken. Het geweld wordt niet openlijk afgekeurd en vrouwen accepteren het (langer) omdat zij geen uitweg zien. De schoonfamilie keurt het niet af of versterkt het. Vrouwen zien geen uitweg meer, omdat de druk groot is bij hun man te blijven en zij in een isolement verkeren. Dit maakt dat zij een hoge drempel ervaren om hulp te zoeken. Deze factoren raken subdoel 1 ‘de doelgroep erkent dat huiselijk geweld bestaat en praat er meer over’, subdoel 3 ‘de doelgroep keurt geweld af en spreekt uit dat het niet kan’ en subdoel 4 ‘de doelgroep ervaart een lagere drempel om hulp te zoeken’.

Verantwoording

ASE-model

De inhoud en opzet van de bijeenkomst worden toegesneden op de deelnemers. De uitingsvormen, de beleving en de definities van de te bespreken onderwerpen verschillen per culturele groep, net als de mate van bespreekbaarheid en sociale afkeuring. Binnen de diverse allochtone gemeenschappen onderscheiden we drie grote deelgroepen: vrouwen, mannen en jongeren. Ook zij zijn weer onder te verdelen: naar sekse, leeftijd, cultuur, maatschappelijke positie en ‘vindbaarheid’.

Bij de voorbereiding van de bijeenkomst zal dan ook samen met de betrokken (zelf)organisaties uitgebreid onderzoek moeten worden gedaan naar de problematiek en het aanwezige draagvlak. Dit gebeurt aan de hand van het ASE-model.

Het ASE-model (Fishbein & Ajzen, in: Gemeente Rotterdam, Dona Daria & Spior, 2011) gaat er van uit dat veel menselijk gedrag tot op zekere hoogte beredeneerd is. Het model brengt de diverse determinanten in kaart die invloed hebben op (de intentie tot) gedragsverandering: Attitude, Sociale invloed en Eigen effectiviteit.

Zoals aangegeven bij ‘inhoud van de interventie’ gaat de voorlichter met de (zelf)organisatie vooraf na wat, volgens hen, hoe het op dat moment staat met deze drie determinanten bij de doelgroep. Zoals uit het voorgaande blijkt, is er in de film en de bespreking ervan vooral aandacht voor de elementen kennis/attitude en sociale invloed. Met ‘eigen effectiviteit’ wordt ook een begin gemaakt, bijvoorbeeld door het bespreekbaar maken van vertrouwen in relatie tot het zoeken van hulp, al worden er geen daadwerkelijke vaardigheden getraind. Dit raakt alle subdoelen van *Als ik háár was...*

Het ASE-model wordt ook gebruikt in de training van vrijwilligers, het maakt deel uit van hun voorbereiding op de individuele voorlichtingsbijeenkomst.

Drie fasen voor blijvende gedragsverandering

Volgens McGuire (in: Gemeente Rotterdam, Dona Daria & Spior, 2011) moeten drie fasen doorlopen worden voor blijvende gedragsverandering: 1) aandacht en begrip (agendering en bewustwording), 2) gedragsverandering en 3) gedragsbehoud. *Als ik háár was...* focust zich op de eerste fase. Om gedragsverandering en gedragsbehoud te bewerkstelligen zijn aanvullende activiteiten nodig.

Socratische methode

Het stellen van de juiste vragen is een kunst. Het Socratisch gesprek onderscheidt zich van andere reflectiemethoden door een nadruk op gezamenlijke visieontwikkeling in plaats van op probleemoplossing of advisering. Het Socratisch gesprek is, wanneer het goed gevoerd wordt, een krachtig instrument om gezamenlijke leerprocessen op gang te brengen, kennis en ervaring met elkaar te delen en een sfeer van onderlinge betrokkenheid te scheppen. In Een socratisch gesprek gaat het er niet om een particulier vraagstuk op te lossen, maar een algemene, voor alle deelnemers relevante kwestie te analyseren (Stichting Kezban, 2014).

Bij het bespreken van de veertien thema's uit de handleiding worden suggesties voor de discussie gegeven. Hierbij worden de vragen volgens de Socratische methode gesteld: 'Waarom is het belangrijk? Wat voor schoonmoeder zou jij zijn? Welk advies zou je je eigen dochter geven als ze gaat trouwen? Is de man een dader of slachtoffer? Kun je je antwoord toelichten?'

Dit raakt alle subdoelen van *Als ik háár was...*

Film(fragmenten)

De docudrama's volgen jonge bruiden uit Turkije en Marokko die naar Nederland zijn verhuisd voor hun partner. Zij komen in een spiraal van partnergeweld terecht. Andere vrouwen spreken (onherkenbaar) over geweld dat ze hebben meegemaakt. Daarnaast geven een huisarts en een politieagent informatie over hun rol bij de aanpak van huiselijk geweld. De inzet van de film raakt alle subdoelen van *Als ik háár was...*

Door het vertonen van de docudrama's ontstaat er herkenning en bereidheid om te praten (zie hoofdstuk 5, praktijkervaringen). Het voelt veiliger: omdat het over *háár* gaat en je niet per se over jezelf hoeft te praten. Verder is het gebruik van (film)beelden een manier om de opslag van informatie in het geheugen te verbeteren (Steen, 2007, in: Bartholomew e.a., 2011).

De film is een bundeling van verhalen. Iedere zin die in de film voorkomt en elk gedrag van de spelers erin, is zorgvuldig verzameld. Het scenario is niet zomaar geschreven, het is het resultaat van goede diepgaande research vooraf (Stichting Kezban, 2004; zie ook de ontwikkelgeschiedenis). Op alle punten van de film is geprobeerd het thema te benaderen vanuit het perspectief van slachtoffers en daders. De film vertelt het verhaal door middel van taal, maar zeker ook non-verbaal: juist dit non-verbale aspect zorgt ervoor dat de film werkt. De gebruikte taal heeft in de research ook veel aandacht gehad (Stichting Kezban, 2004). Daarin werd de vraag gesteld: als het gaat om seksueel geweld, hoe verwoorden de daders dat? Welke woorden gebruiken ze? Welke begrippen en hoe definiëren ze het? Wat zijn de effecten? Dit is ook intensief met de geïnterviewden doorgenomen, waardoor het heel goed in de film zit.

Ondersteuning vanuit eigen netwerken en organisaties

Ondersteuning vanuit eigen netwerken en organisaties kan de drempel verlagen (Pels e.a., 2011). Juist voor vrouwen en gezinnen die door hun geweldsverleden in een isolement zijn geraakt, en nogal eens onbekend zijn met of wantrouwend staan tegenover formele hulpkanalen, kan ondersteuning vanuit eigen netwerken en organisaties een laagdrempelig vangnet vormen.

De aanpak is hierop gericht, dit raakt alle subdoelen van *Als ik háár was...*

Informatie (wat te doen als je met huiselijk geweld in aanraking komt)

Zowel in de films als door de voorlichter wordt informatie gegeven over wat je kunt doen als je met huiselijk geweld te maken hebt. Waar kun je naartoe? Wat kan de huisarts doen? Wat kan de politie betekenen? Als de voorlichter en de functionaris van de instelling het geschikt vinden, wordt ook schriftelijk informatiemateriaal uitgedeeld, bijvoorbeeld over Veilig Thuis.

Herhaling van informatie en boodschap

Herhaling van de boodschap als een middel om gedrag te veranderen, wordt veel toegepast in de commerciële marketing. In de marketingmix wordt (Product, Prijs, Plaats en Promotie) bij promotie benadrukt dat de consument op verschillende manieren en kanalen geconfronteerd moet worden met het 'product' – kan ook een idee zijn, een idee van maatschappelijk belang zoals bestrijding van huiselijk geweld – om bekendheid te vergroten en uiteindelijk tot actie over te gaan. De overheid maakt gebruik van campagnes waarbij vooral het herhalings-effect zorgt dat de boodschap bij de burger terechtkomt en begrepen wordt.

De bijeenkomst van *Als ik háár was...* is zodanig ingericht dat er geen ruimte is om geweld goed te praten, integendeel: geweld mag niet, in welke omstandigheden ook. Bij de opening van de bijeenkomst, als de voorlichter over Stichting Kezban vertelt en over de films, tijdens de films en na de films wordt duidelijk dat geweld ontoelaatbaar is. De voorlichter benadrukt dat, de professionals in de film ook en tijdens de discussie wordt weer benadrukt dat huiselijk geweld niet mag en kan.

De bijeenkomst wordt afgesloten met drie adviezen: praat erover met elkaar, je hoeft je niet te schamen en je kunt hulp vragen.

Werkzame elementen

1. De inzet van een getrainde voorlichter (2, 5).
2. De inzet van films (docudrama's) die gebaseerd zijn op interviews met/uitgebreide research onder leden van de doelgroep en afgestemd zijn op het taalgebruik van de doelgroep (slachtoffers en daders) (2, 3, 5).
3. De veilige en vertrouwde groep (2, 3, 5).
4. Het doorbreken van taboe op een laagdrempelige manier, zowel verbaal als non-verbaal (2, 3, 5).
5. Het geven van hoop aan vrouwen in angstsituaties door het beeld te geven dat zij niet de enigen zijn en het bieden van handreikingen om erover te praten (2, 3, 5).
6. Het stellen van de norm dat geweld tegen vrouwen ontoelaatbaar is (2).
7. Het ter discussie stellen van de man-vrouw verhoudingen in (islamitische) Turkse en Marokkaanse gemeenschappen met behulp van de Socratische methode (2, 3).
8. Het geven van informatie over het bestaande vangnet van hulpverlening in Nederland (2, 3, 5).
9. De film is ook voor mannen herkenbaar, onder andere door de koffiehuis-scene (2, 5).

Betekenis scores:

2 = Veronderstelling in de aanpak

3 = Onderbouwing

5 = Praktijkervaringen

6 = Effectonderzoek

---

4. Uitvoering

Materialen

De volgende materialen zijn beschikbaar.

- Een film over huiselijk geweld in twee talen: Turks, Nederlands (ingesproken) en ook met Nederlandse ondertiteling (op dvd).
- Een film over huiselijk geweld in twee talen: Marokkaans, Berbers en daarnaast met Nederlandse ondertiteling (op dvd).
- Een handleiding bij de beide films met achtergrondinformatie, hoe een voorlichtingsbijeenkomst aan te pakken (stapsgewijs toegelicht) en thema's die besproken kunnen worden.
- Aankondigingsposter over de vertoning van de film *Als ik háár was...*
- Evaluatieformulier, achterin de handleiding, voor de voorlichter en de functionaris van de (zelf)organisatie.

Type organisatie

Als ik háár was... is bedoeld om uit te voeren door een getrainde vrijwilliger (deze kan bij diverse organisaties werkzaam zijn) in samenwerking met zelforganisaties of een hulpverleningsorganisatie. Stichting Kezban verzorgt ook regelmatig voorlichtingsbijeenkomsten over deze interventie in het land.

Opleiding en competenties

Stichting Kezban raadt aan dat de voorlichting gegeven wordt door getrainde voorlichters. Er is een lijst met getrainde voorlichters beschikbaar bij Stichting Kezban. Daarnaast kan bij voldoende belangstelling een nieuwe training door Stichting Kezban worden gegeven. De cursus heet officieel 'Bespreekbaar maken van huiselijk geweld in Turkse en Marokkaanse mannen- en vrouwengroepen.' Het is een tweedaagse training. Als de voorlichters aan het werk zijn, biedt Stichting Kezban ook *training-on-the-job*, deskundigheidsbevordering en intervisie aan.

Competenties:

Taal

- Marokkanen die Arabisch en/of Berbers spreken, Turken die Turks spreken.
- Koerden uit Turkije en/of Irak die Koerdisch spreken.
- Irakezen die Arabisch spreken, Afghanen die Dari en of Poshto spreken.
- Voor allen geldt: schriftelijke en mondelinge beheersing van de Nederlandse taal.

Trainingservaring

- ervaring met voorlichting aan en begeleiding van groepen.
affiniteit met hun achterban en de onderwerpen.

Visie en kennis

- Trainers die werken vanuit het perspectief emancipatie, *empowerment* en zelfbeschikking.
- Sociale vaardigheden, zowel zelfstandig kunnen werken als in teamverband. En in staat zijn om een veilige en vertrouwde sfeer te creëren tijdens een bijeenkomst.
- Zicht hebben op voorzieningen/hulpverlening in de eigen regio en kunnen doorverwijzen.

Voorlichters worden zorgvuldig geselecteerd door Stichting Kezban op de juiste houding, vaardigheden en kennis om voorlichting over huiselijk geweld te kunnen geven. Niet iedereen kan dat namelijk. Na de zorgvuldige selectie worden ze in een tweedaagse cursus klaargestoomd om met de interventie te werken. De voorlichters moeten aan de bovenstaande eisen voldoen.

Kwaliteitsbewaking

Stichting Kezban beschikt over een lijst van getrainde voorlichters die, sinds *Als ik háár was...* in 2005 werd geïmplementeerd, aan het werk zijn gegaan. Zij krijgen training on the job, intervisie en deskundigheidsbevordering. Helaas gebeurt dat niet op een vaste en reguliere basis, maar op momenten dat hier financiering voor beschikbaar is. Onder andere was dit het geval in 2014, tijdens het project 'Taboeonderwerpen bespreekbaar maken' van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De twee films zijn te koop bij Stichting Kezban; de handleiding wordt altijd meegestuurd waarbij wordt aangegeven dat de film en de handleiding onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Stichting Kezban vraagt alle kopers en organisaties om een evaluatie- en tevredenheidsformulier in te vullen. Als het kan, evalueert Stichting Kezban ook met de deelnemers, mondeling of schriftelijk.

Randvoorwaarden

Als ik háár was... wordt altijd in samenwerking met een buurtgerichte of lokale of regionale (zelf)organisatie of een hulpverleningsinstelling uitgevoerd; draagvlak hiervoor bij de (zelf)organisatie is een voorwaarde. Een professional of vrijwilliger die bij de (zelf)organisatie werkzaam is, werkt samen met de getrainde voorlichter van *Als ik háár was...* om de meest effectieve vorm van voorlichting en dialoog te organiseren; daarbij kijken zij samen naar de mogelijkheden en onmogelijkheden. Er is maatwerk vereist, want bij een verkeerde aanpak kan het contraproductief werken. Zodanig, dat het onmogelijk wordt gemaakt om toekomstige bijeenkomsten te houden en dat moet te allen tijde voorkomen worden. Daarom is het eerder genoemde draagvlak bij de (zelf)organisatie van zo groot belang. De organisatie die de voorlichting wenst, moet bereid zijn om het honorarium van de voorlichter te betalen. Het honorarium is afhankelijk van de vraag, maar bedraagt minimaal € 125 voor voorbereiding, uitvoering en nazorg (zie 'kosten').

Implementatie

Als een organisatie of instelling besluit deze interventie in het aanbod op te nemen, dan kan Stichting Kezban daarbij als volgt ondersteuning bieden.

- Uitleg geven over de films en de handleiding.
  - Zoeken naar een voorlichtster of voorlichter in eigen taal (Stichting Kezban heeft een lijst met getrainde vrijwilligers).
  - De voorlichter en de organisatie aan elkaar koppelen.
  - Beschikbaar blijven voor advies en vragen tijdens de implementatie van de interventie.
-

Kosten

De minimumprijs voor het geven van de voorlichting is € 125. Dit is inclusief voorbereiding, voorlichting en nazorg door de voorlichter en het materiaal. Dit is een minimumprijs, die vooral bedoeld is voor organisaties die met vrijwilligers werken. Ook is het afhankelijk van wat de organisatie precies wenst, het honorarium is dus afhankelijk van de vraag.

Stichting Kezban is geen voorstander van vrijwillige inzet van voorlichters omdat je niet zomaar een voorlichting organiseert en geeft over een taboeonderwerp. Het vereist veel kennis, kracht en inlevingsvermogen, naast de tijd die het kost.

Een organisatie kan ook alleen een film kopen voor € 50. Zij ontvangen daarbij de handleiding.

Verder moeten er eventueel kosten gemaakt worden voor ruimte en catering. Dit zal per organisatie verschillen. De dvd moet afgespeeld kunnen worden via een tv met dvd-speler en er dient een flipover met stiften aanwezig te zijn. Eventuele huur hiervan brengt ook kosten met zich mee.

---

5. Onderzoek naar praktijkervaringen

Onderzoek en resultaten

A. Stichting Kezban (2006) en Stichting Kezban (2007). Interne, niet gepubliceerde publicaties.

B. In 2005 vulden 24 kopers van de film een evaluatieformulier in. In 2006 zijn drie regionale bijeenkomsten gehouden over de voorlichtingsmethodiek. Deze bijeenkomsten waren bestemd voor: zelforganisaties, belangengroepen en sleutelfiguren uit de Turkse en Marokkaanse gemeenschappen die het taboe rondom huiselijk geweld willen doorbreken; politie, voorlichters en hulpverleners die werken met Marokkaanse en Turkse slachtoffers en daders en die voorlichting willen geven over huiselijk geweld; beleidsmakers, gemeenteambtenaren en andere experts op het gebied van huiselijk geweld in allochtone kringen.

C. Aan de hand van de evaluatieformulieren die de kopers van de films hebben ingevuld, zijn de volgende conclusies getrokken.

- Er zijn 24 formulieren terugontvangen.
- De film is herkenbaar.
- De film zet aan tot nadenken over man-vrouw verhoudingen.
- De methodiek mist concrete aanwijzingen voor hulpverleners
- Meer aandacht of inbreng in de interventie voor de tweede en derde generatie is nodig.

Belangrijkste conclusies uit de bijeenkomsten zijn:

1. De voorlichtingsmethodiek sluit voldoende aan bij de behoeftes in het werkveld, aangezien het een middel is om een voorlichtingsbijeenkomst in te richten.
2. De interventie kan naar eigen wens worden gebruikt. De ene organisatie laat bijvoorbeeld de film per thema zien, de andere organisatie vertoont hem in zijn geheel. Ook de discussies daarna hoeven niet te verlopen zoals het handboek aangeeft. De interventie geeft hier een belangrijke richtlijn maar het is geen ijzeren wet.
3. Het belangrijkste knelpunt bij het gebruiken van de interventie is het gebrek aan kennis over de afhankelijke verblijfsvergunning. Het is dan ook zeer belangrijk dat Stichting Kezban op de hoogte blijft van actuele ontwikkelingen op dit gebied.
4. Nazorg wordt genoemd als een zeer essentieel element in de voorlichting. Stichting Kezban zou nog meer samenwerking kunnen aangaan met organisaties als de steun- en meldpunten huiselijk geweld en maatschappelijk werk.
5. Vrijwilligers hebben bergen werk verzet en er is grote behoefte aan voorlichting. Het is zwaar om regelmatig een voorlichting te geven: het vergt veel van een voorlichter die toch vaak op vrijwillige basis en in principe onbetaald werkt. Een gepaste vergoeding werkt stimulerend.
6. Het is gewenst dat een pool van voorlichters in stand blijft en geïnformeerd blijft.
7. Een voorlichtingsbijeenkomst over huiselijk geweld wordt niet geschikt gevonden om met grote posters aan te kondigen. Het vraagt veelal mondelinge uitnodigingen en persoonlijk contact van de betrokken organisatie. Stichting Kezban heeft besloten de posters wel te blijven aanbieden, omdat sommige organisaties er wel gebruik van willen maken.

A. Özdemir, Ç. (2015).

B. Dit onderzoek betreft een procesevaluatie onder uitvoerders en deelnemers.

Onderzoeksgroep:

- 15 deelnemers telefonisch geïnterviewd
- 6 uitvoerders telefonisch geïnterviewd
- 25 evaluatieformulieren geanalyseerd
- 4 groepsbijeenkomsten geobserveerd.

- 1 focusgroepdiscussie gehouden.

C. De waardering en ervaring van uitvoerders en deelnemers

Waardering door uitvoerders

De waardering van de uitvoerders voor *Als ik háár was...* is unaniem zeer groot. Elke uitvoerder beantwoordt de vraag of er waardering is met een volmondige JA. Volgens een uitvoerder is het slechts één keer voorgekomen dat de film niet is gewaardeerd, namelijk door een Afrikaanse groep uit Sierra Leone. Toen is men ook gestopt met de film en is de bijeenkomst op een andere manier ingevuld.

De film en de interventie bereiken precies het effect dat ze willen bereiken: herkenning oproepen en bespreekbaar maken.

Waardering door deelnemers

De deelnemers hebben grote waardering voor *Als ik haar was...* als methode. Vooral de film vinden deelnemers herkenbaar en zij praten gemakkelijk over wat ze in hun omgeving zien aan huiselijk geweld.

Ervaring van uitvoerders

Als ik háár was... helpt bij het bespreekbaar maken van huiselijk geweld en het doorbreken van het taboe. 'Film maakt veel los, onze doelgroepen zijn geen luisteraars maar kijkers, ze zijn visueel ingesteld, daarom werkt de film zo goed'. Dat de films met een 'happy end' aflopen, wordt als één van de factoren gezien waarom de films waardevol zijn; het is een goed voorbeeld voor de vrouwen dat een oplossing mogelijk is.

Ervaring van deelnemers

Deelnemers zeggen unaniem dat een bijeenkomst over huiselijk geweld in deze vorm een goede manier is om over huiselijk geweld te praten. Ze weten dat het voorkomt maar kunnen er niet altijd makkelijk over praten en de film helpt hen daarbij. Voor veel vrouwen is het de eerste keer dat ze erover kunnen praten. De film maakt veel los: boosheid, woede, verdriet maar ook hoop omdat er sprake is van een *happy end*.

Praktijkvoorbeeld

Er is geen praktijkvoorbeeld beschikbaar.

---

6. Onderzoek naar de effectiviteit

Onderzoek in Nederland

Er is geen onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de interventie in Nederland.

Onderzoek naar vergelijkbare interventies

Er is geen interventie die voldoende vergelijkbaar is.

---

7. Aangehaalde literatuur

Bartholomew, L.K., Parcel, G.S., Kok, G., Gottlieb, N.H. & Fernandez, M.E. (2011). *Planning health promotion programs. An Intervention Mapping Approach*. San Francisco: Jossey-Bass.

Beke, B.M.W.A. & Bottenberg, M. (2003). *De vele gezichten van huiselijk geweld: aard, omvang en achtergronden*. Amsterdam: SWP.

Dijk, T. van. & Oppenhuis, E. (2002). *Huiselijk geweld onder Surinamers, Antillianen en Arubanen, Marokkanen en Turken in Nederland: aard, omvang en hulpverlening*. Hilversum: Intomart.

Gemeente 's-Hertogenbosch (2003). *Huiselijk geweld in 's-Hertogenbosch: omvang, kenmerken en meldingen*. 's-Hertogenbosch: Gemeente 's-Hertogenbosch.

Gemeente Rotterdam, Dona Daria & Spior (2011). *Voor de verandering*. Rotterdam: Gemeente Rotterdam.

Gemeente Tilburg. (2004). *Veiligheid voor vrouwen in Tilburg 2004. Een onderzoek naar huiselijk geweld*. Tilburg: gemeente Tilburg, Dienst Beleidsontwikkeling, Onderzoek & Informatie.

Odé, A.W.M., Stouten, J. & Vaan, K.B.M. de (2010). *Inburgering en de hulpverleningsketen: onderzoek naar mogelijkheden voor een koppeling*. Amsterdam: Regioplan.

Özdemir, Ç. (2015). *Procesevaluatie naar Als ik háár was... onder voorlichters en deelnemers*. Interne, niet gepubliceerde publicatie van Stichting Kezban.

Pels, T., Lünemann, K. & Steketee, M. (2011). *Opvoeden na partnergeweld*. Utrecht: Van Gorcum.

Sterckx, L., Dagevos, J., Huijnk, W. & Lisdonk, J. van (2014). *Huwelijksmigratie in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Stichting Kezban (2004). *Als ik haar was... : projectverslag van een video voorlichtingsproject over huiselijk geweld*. Amsterdam: Stichting Kezban.

Stichting Kezban (2006). *Verslag voorlichtingsproject 'Als ik haar was': 1 februari 2005 – 1 februari 2006*. Interne, niet gepubliceerde publicatie.

Stichting Kezban (2007). *Aanvulling op het eindverslag 2005-2006*. Interne, niet gepubliceerde publicatie.

Stichting Kezban (2014). *Jaarverslag 2013*. Tilburg: Stichting Kezban.

Stichting Kezban. (2014). *Training voor vrijwilligers/trainers; Deskundigheidsbevordering Taboeonderwerpen bespreekbaar maken*. Tilburg: Stichting Kezban.

Stichting Kezban (2015). *Eindverslag van 'Taboeonderwerpen bespreekbaar maken'*. Interne, niet gepubliceerde publicatie van Stichting Kezban.

Wezel, M. van (2005). *Hoe gekleurd is geweld, strategieën om geweld in allochtone gezinnen te voorkomen*. Tilburg: PON.

Wezel, M. van. (2008). *Een kwestie van vertrouwen: Preventie huiselijk geweld in allochtone gezinnen in zes stappen*. Tilburg: PON.

Wolf, J., Greshof, D. & Jager, J. (2003). *Aan de voordeur van de vrouwenopvang. Een onderzoek naar de instroom*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Yerden, I. (2008). *Families onder druk. Huiselijk Geweld In Marokkaanse En Turkse Gezinnen*. Amsterdam: Van Genneep.